

A RÉGI JÓ PEST

A RENDŐRSÉG RÉGI JELENTÉSEIBEN

I.

A békeidők ujságjait összehasonlítva a maiakkal, azt a megállapítást tehetjük, hogy míg a békeidőkben csak nagy ritkán, elvétve találkoztunk egy-egy cikkel, amely a régebbi időről szól, a legkritikább esetben találhattunk visszaemlékezéseket a husz-harminc, negyven évvel azelőtti időkre. Ezzel szemben ma lépten nyomon találkozunk memoárokkal, visszaemlékezésekkel és a közelmúlt adalékaival. De nemcsak, hogy találkozunk velük mostanában gyakrabban, hanem a visszaemlékezéseknek igen nagy sikerük van és a közönség nagy része, amely még a békeévek emlőin nevelkedett fel, örömmel várja és olvassa a békeidők történeteit.

MIÉRT SÍRJUK VISSZA A RÉGI PESTET?

Mi ennek az oka? A felelet igen egyszerű. A békeidőkre való visszaemlékezés ma az emberek narkotikumja. Megfelelnek egy pillanatra a máról, visszaringatják magukat azokba az időkbe, amikor még jó élet volt, amikor még fiatalok voltak és amikor még másfajta emberek járták a földet. Mer' szinte azt mondhatnók, hogy ma egészen más embertípus él, mint husz esztendővel ezelőtt. Különösen áll ez Budapestre. Budapest a jó szív, a kedély és a bohémság városa volt. Szegénység, munkanélküliség, stb. mint minden városban, akkor is volt, kol-dusok akkor is rótták az utcákat, de általában mégis az volt a helyzet, hogy, aki akart dolgozni, az kapott munkát és akinek munkája volt, az a munkájából meg is tudott élni.

Hová ünt a régi mosolygó arcu Budapest? Hová lettek a kedves, tréfakedvelő, tréfacsináló emberek? Hová lett a kedély, hová lett a jószívűség? Nyomlatlanul eltűnt mindez és maradt egy nagy város, kedély nélkül, amely fejlődik és amelyik öles léptekkel rohan előre... előre, hogy utolérje a nyugati nagy metropolisokat. Abban a hatalmas rohanásban és előretörtetésben, amely a legutóbbi tíz-tizenöt esztendőben Budapestet jellemzi, elfogyott a kedély, elfogyott a jókedy és a pompázó házakban, ragyogó lizsla, világos utcasorokban, gyönyörű parkokban sok szép van, amin az idegen szeme gyönyörködhet. Csak egy nincs. Az igazi pesti szív, a valódi pesti lélek. Az nincsen már.

Ezért sirja vissza a pesti ember a régi Budapestet, a régi időket, a régi embereket, a régi épületeket és a régi utcákat. Ezért van az, hogy a régi pesti embernek fáj, ha egy régi épület lebontanak, még ha ócska, düledező ház is volt. Fáj azért, mert régi, kedves emlékek fűznek hozzá. Ezért fáj a Tabán lebontása, noha nagyon helyes, hogy az ócska, düledező, egészségtelen viskókat eltüntetik a főváros szívéből. Ezért jajdulunk fel, valahányszor egy régi, megszokott utcanév idegen csengésű új nevet vesz fel. Sajnálunk minden, ami régi, mert úgy érezzük, hogy a régi Pest volt az, amely szívünkhöz nőtt.

A ZRINYI-UTCA

És ezért fáj az is, hogy rövidesen megszűnik az a fogalom is, amelyet úgy hívnak: „Zrinyi-utca”. Miként a Markó-utca jelenti az ügyészségi fogházat, akként a Zrinyi-utca a rendőrséget jeleníti. Mennyi vécé és tréfa született a Markó-utcáról és a Zrinyi-utcaról. A pesti argóiban népszerű volt és bizony, nagyon nehéz lesz megszokni, hogy a Zrinyi-utca helyett ezenfelül úgy mondjuk: Gróf Vigyázó Ferenc-utca.

A főkapitányság épületét ugyanis átalakítják. A központi ügyeletet, a defektívzobákat, az őrséget és az őrizetes cellákat, amelyek eddig a Zrinyi-utcai épület földszintjén voltak, most áthelyezik az épület másik szárnyába, amely a Béla-utcában, helyesebben most már Gróf Vigyázó Ferenc-utca-ban van. Ezzel is úgy vagyunk, hogy az átépítés helyességét mindenki elismeri, csak éppen az a fájó, hogy ezzel megszűnik a Zrinyi-utca. Aki az esti órákban a Zrinyi-utcában, a főkapitányság épülete mellett elhaladt, különösen a nyári időkben, olyan látványnak volt szemtanuja, amit semmiféle sem lehet épületésnek nevezni. A

nyitott ablakon keresztül láthatta, hogy a munkában elfáradt rendőrtisztek, detektívek, rendőrök hogyan feküsznek az ágyakon, hogyan vacsoráznak papirzacskókból előkerülő elemőzsiát. Kihallatszott az utcára előállított részeg emberek kurjongatása, dühögő elmebelegek artikulátlán orditozása. Kellemetlen, kinos látvány volt ez a járókelőknek, de még kellemetlenebb a rendőrség embereinek, akik éjszakánként nem helyezhették kényelembe magukat és mindenképpen feszélyezve voltak a járókelők kíváncsi tekintete miatt. Ezért hátrózták el, hogy a Zrinyi-utcai utcai helyiségekbe más hivatalokat költöztetnek, a központi ügyeletet és az azzal kapcsolatos szerveket pedig a Gróf Vigyázó Ferenc-utcai oldalon udvari helyiségekben helyezik el.

KÖLTÖZIK A RENDŐRI SAJTÓ- IRODA IS

Az áthelyezéssel együtt új helyiségbe költözik a rendőri sajtóiroda is. Új butorok, új íróasztalok kerülnek az új rendőri sajtóirodába és valószínűleg tűzre dobják azokat az ócska, régi butorokat, amelyek évtizedek óta a rendőri sajtóiroda felszereléséhez tartoztak. Ezek a régi butorok is hiányozni fognak. A háromlábú íróasztalok, háromlábú székek, az ócska fapad, a régi dívány, amelyikben már sem rugó, sem löszőr nincsen, a törött tintatartó, amelyben husz esztendeje nem volt tinta, stb., stb.

Pedig ha ezek a butordarabok beszélni tudnának! A rendőri sajtóiroda, ha szabad a régi közhellyel élni, az a hely, amely pontos szeizmográfja a fővárosi élet lüktetésének. Oda fut össze minden. Akár társadalmi, akár politikai, akár színházi vagy művészeti esemény van, nem beszélve bünyőről, gyilkosságról, szerencsétlenségről. Mindnek nyoma, visszhangja van a rendőrségen és így a rendőri sajtóirodában is. Minden esemény, bármily távol is legyen rendőri vonatkozástól, ide kerül. Bármilyen ünneplés legyen, oda rendőröknek kell kivonulni, hogy a rendet biztosítsák, tehát jelentés kerül a főkapitányságra. Színházi előadásokon ott ül az inspekciós rendőr, tárlatok megnyitásánál rendőr őrzi a bejáratot, előkelő külföldiekre detektívek vigyáznak, felvonulásokon rendőrök őrzik az utca biztonságát. Nincs olyan esemény, nincs olyan megmozdulás a városban, amiről a rendőrségre ne érkezne jelentés. Még arról is jelentést ír a posztos rendőr, hogy „este nyolc órakor mintegy tizenöt főből álló csoportosulás volt a Bercsényi-utca 8. számú ház előtt, lámpionokat gyújtottak és felvonultak a ház első emeletére, hogy az ottlakó X. Y. urat nevenapja alkalmából köszöntsék”.

Ezek a jelentések többé nem futnak be a Zrinyi-utcába. A Gróf Vigyázó Ferenc-utca 5. számú ház földszintjén fogják iktatni és feldolgozni.

510.000 FORINTÉRT VETÉK A FŐKAPITÁNYSÁG ÉPÜLETÉT

Negyvenöt esztendeig volt a főkapitányság központi ügyelete a Zrinyi-utcában. Azelőtt a főkapitányság a Hatvani-utcai (most Kossuth Lajos-utca) egyemeletes Grassalkovich-palotában székelte. A Grassalkovich-palota helyén a Kossuth Lajos-utca és Városház-utca sarkán áll ma a Dreher-palota. Ehhez a palotához is érdekes visszaemlékezés fűződik. A Grassalkovich-palota lebontása után épült a négyemeletes Dreher-palota. A palota felépülése után néhány esztendővel szélesítették ki a Kossuth Lajos-utcát. Az alig néhány esztendő gyönyörű szép új Dreher-palota két méterrel benyult a tervezett utcaszélességbe. Hogy az új épületet ne kelljen emiatt lerombolni, a mérnökök zseniális tervvel és keresztülvitellel két métert levágtak az épület utcai frontjából. Ennyivel kisebbek lettek az utcai szobák. Ilyen „házlevágás” sem azelőtt, sem azóta nem volt Budapesten.

Az 1885. évi országos kiállítás után Budapest hirtelen fejlődésnek indult és csakhamar szűk lett a Hatvani-utcai főkapitányság. Hosszas tanácskozás után határozta el a kormány, hogy a rendőrség ré-

szére megvásárolja a Ferenc József-téri Európa-szállodát. Az 1887. évi V. t.-c. hatalmazta fel a kormányt, hogy 510.000 forintért megvásárolja a Magyar Jézálog Hitelbanktól az Európa-szálló épületét. Az Európa-szálló valamikor Pest legszebb és legnagyobb szállodája volt. Itt szállt meg minden nevezetesebb ember, itt voltak a nagy bálók és multságok. A görög stílusban épült márványoszlopos előcsarnok és bálterem valamikor látványosság számba mentek. Amikor azonban modernebb szállodák keletkeztek, a Griff, Fehér ló, Vadász-kürt, Angol királyné, lehanyatlott az Európa-szálloda dicsősége, az épületet a tulajdonos eladta a Jézálog Hitelbanknak, amelyől azután a kormány megvette a rendőrség céljaira. Az épület átalakítása egy esztendeig tartott és nyolcvanezer forintba került. Az egykori szállodából csak a diszterem maradt meg eredeti formájában. Ma is úgy van a hatalmas, freskókkal diszített, oszlopos terem azóta is a főkapitányság bünyői iktatóhivatala.

1888-ban költözött át a rendőrség a Hatvani-utcai Grassalkovich-palotából az átalakított Ferenc József-téri Európa-szállodába.

AZ 1885-IKI KIÁLLÍTÁS ESEMÉNYEI

Az átköltözéskor már nem Thaisz Elek volt Budapest főkapitánya. Thaisz Elek nagy botrányok közepette 1884-ben lemondott. Utána rövid ideig Jekelfalussy vette át a főkapitányi tisztelet és hozzájárult a rendőrség reorganizálásához, majd 1885-ben Török János kövelezett, aki kérelmelten vaskézzel gyomlálta ki a régi korrupció maradványait és megalapította a modern rendőrség alapját.

1885-ben, mint említettük, országos kiállítás volt Budapesten. Az országos kiállítás egyetlen maradványa a közlekedési múzeum, amelyet akkor építettek. (Az Iparcsarnokot 1896-ban a millenáris kiállítás-kor építették.) Nagy nevezetessége volt a kiállításnak egy óriási hordó, amely akkora volt, hogy benne egy kis kávéház elfért. A hordóban reggelizett egyszer Rudolf trónörökös is. Ez a hordó ma is megvan még a budafoki állami pincében. A pincébe úgy került, hogy a kiállítás után a hordót szétbontották, alkatrészenként szállították a budafoki pincébe és a pincében állították össze újra.

Az 1885-i országos kiállítás jelentős mérföldkő Budapest fejlődésének történetében. Nagy bevándorlás indult meg a vidékről. Rövid husz esztendő alatt százezer lakosból 390.000 lett. Budapest rövidesen világvárosi karaktert vett fel. Az országos kiállítás kiemelte a várost a Balkánból és kultúrvárossá emelte. Külföldön akkoriban Magyarországot alig ismerték. Parasztországnak tartották, amelyben csikósok, gulyások és betyárok tanyáznak és amelynek egyetlen nevezetessége a paprika. Az országos kiállítás után egyszerre megindult a fejlődés.

A fejlődésben politikai motívumok is közrejátszottak. A sérelmi politikát folytató függetlenségi párt, amely elvből ellenzett minden osztrák és német szövetkezést, Franciaország felé orientálódott. Ugron Gábor és a köréje csoportosuló függetlenségi képviselők francia politikuskokkal barátkoztak és az ő meghívásukra érkeztek 1885-ben a kiállítás megtekintésére francia képviselők és újságírók nagyobb csoportja. A csoport vezetője Lesseps, a nagy francia mérnök volt, a Panama-csatorna híres tervezője. Velük volt Mme Adam, a Revue des Mondes, a legelőkelőbb francia revü szerkesztő-nője, továbbá Pichon, a nemrég elhunyt egykori francia külügyminiszter. A franciák nagy elragadtatással beszéltek Budapestről és Magyarországról és a Revue des Mondes-ban hatalmas cikkek számoltak be a magyarországi utazásról. Magyarországot kezdték megismerni a külföldön. A fővárosban lüktető kereskedelmi és ipari élet indult meg és lassanként megkezdődött a lázas készülődés az 1896-i millenáris kiállításra, amelyen a sokáig nem ismert és félreismert Magyarország megmutatta, ezeréves becsületet, szorgalmas és kitartó munkájának eredményeit.

**Minden
dohánytőzsdében**
kapható az
UJSÁG
**LEVELÉZŐ-
LAPJA**